

Instituti
për
politikë
evropiane.
Shkup

Raporti tematik i Projektit
„Monitorimi i qeverisjes në fushën e drejtësisë (JuDGMeNT)“

BASHKËPUNIMI GJYQËSOR LIDHUR ME QASJEN E LIRË DERI TE INFORMACIONET, ZBATIMIN E EKZEKUTIMIT NDËRKUFITAR DHE PROCEDURËN NDËRKUFITARE TË FALIMENTIMIT, TRANSFERIMIT DHE BASHKIMIT

Shkup, Dhjetor 2016

Ky projekt implementohet me finansim të Këshillit Rajonal për Bashkëpunim në kuadër të implementimit të Strategjisë për EJK 2020

Përmbajtje:

03. Shënime hyrëse për Strategjinë e EJK 2020: Vendet e punës dhe perspektiva evropiane

04. Korniza juridike e BE

06. Korniza ligjore e Republikës së Maqedonisë

09. Pasqyrë e gjendjeve të përfshira me prioritetin e dytë të Strategjisë për EJK 2020 në dimensionin Drejtësi – Bashkëpunimi gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet, zbatimin e ekzekutimit ndërkufitar dhe procedurën ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit

12. Ngjarjet më të rëndësishme në këtë fushë në disa muaj të kaluar

16. REKOMANDIME

17. ANEKSI 1

1* Shënime hyrëse për Strategjinë e EJL 2020: Vendet e punës dhe perspektiva evropiane

Strategjia e EJL 2020: *Vendet e punës dhe perspektiva evropiane* ka për qëllim përmirësimin e kushteve të jetës në rajon dhe kthimin e sérishëm në fokus të çështjeve të konkurrencës dhe zhvillimit. Strategjia u miratua në vitin 2013, ndërsa procesin e zhvillimit, miratimit dhe implementimit të të njëjtit e koordinon Këshilli Rajonal për Bashkëpunim (KRB). Përforcimi i bashkëpunimit rajonal është parakusht për progres në procesin e anëtarësimit të shteteve të rajonit në Bashkimin Evropian.

Strategjia është përqendruar mbi 4 (katër) shtylla zhvillimore të ndërlidhura midis tyre, prej të cilave shtylla **Qeverisja për rritje** ka tre dimensione: Shërbime efektive publike, Parandalimi i korrupsionit dhe Drejtësia. Në fushën e *Drejtësisë* identifikohen tre prioritetet, në mesin e të cilëve **“Përmirësimi i bashkëpunimit gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet, zbatimin e ekzekutimit ndërkufitar dhe procedurën ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit”**.

Strategjia e EJL 2020 thekson se në kuadër të Bashkimit Evropian, në kornizat e bashkëpunimit gjyqësor, janë parashikuar instrumente për shfrytëzimin ndërkufitar të shërbimeve gjyqësore dhe për qasjen e lirë deri te informacionet për shërbimet gjyqësore nacionale. Me ekzekutimin ndërkufitar, të drejtat dhe regjistrimet e firmave, si dhe procedurat ndërkufitare për falimentim, rriten transferimet dhe bashkimet dhe njëherësh, përforcohet tregu i përbashkët. Së këtejmi, shtetet e mbështesin lëvizjen e lirë të mallrave, shërbimeve dhe investimeve, ekzekutimin ndërkufitar dhe themelimin e bizneseve.

Përveç kësaj, Strategjia e EJL 2020 e thekson nevojën e vendeve të rajonit që t'i rrisin përpjekjet e tyre në këtë drejtim dhe ta përforcojnë bashkëpunimin ndërkufitar edhe në pjesën e qasjes së lirë deri te informacionet për shërbimet gjyqësore, kornizën juridike për regjistrimin ndërkufitar të kompanive, për të drejta dhe mundësi për procedura ndërkufitare të falimentimit, si dhe për rregullat në rastet e transferimit dhe bashkimit ndërkufitar.

Është e pamohueshme lidhshmëria e qëllimeve të këtij dimensionit me Kapitujt negociues 23 dhe 24 dhe progresi në këtë pjesë padyshim se do të merren parasysh gjatë vlerësimit të progresit të vendeve në procesin e inkuadrimit në BE. Megjithatë, duhet të theksohet se bashkëpunimi ndërkufitar, përkatësisht rajonal, para së gjithash, është në interes të vendeve të rajonit në drejtim të krijimit të biznes klimës më të mirë, rritjes së vendeve të punës dhe në përgjithësi rritjes së prosperitetit të shoqërive tona.

Duke e pasur parasysh faktin se bashkëpunimi ndërkuftar kryhet përmes transponimit të zgjidhjeve të Bashkimit Evropian, të cilat doemos duhet të pranohen në procesin e përafrimit, është e dobishme që të njëjtat të theksohen. Baza ligjore për bashkëpunimin e jurisprudencës në Bashkimin Evropian është përfshirë në nenin 81 paragrafi 1 të tekstit të spastruar të Marrëveshjes për funksionimin e Bashkimit Evropian, Protokollin nr. 20 dhe 21 i Traktatit të Lisbonës.¹

Në pjesën e përcaktimit të gjykatës kompetente, njihjen dhe ekzekutimin e aktgjykimeve dhe vendimeve në lëndët jashtëgjyqësore instrumenti kryesor është Urdhëresa e Këshillit nr. 44/2001 për kompetencën, njihjen dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore në kontestet civile dhe tregtare.² Me këtë Urdhëresë krijohen kushte për harmonizimin e rregullave për konfliktin e kompetencave brenda shteteve-anëtare, si dhe të thjeshtëzohet dhe përshpejtohet njohja dhe ekzekutimi i vendimeve gjyqësore të cilat janë miratuar në kontestet civile dhe tregtare.

Kjo Urdhëresë është plotësuar me Urdhëresën e Këshillit (EC) nr. 2201/2003 nga data 27 nëntor i vitit 2003 në lidhje me kompetencën, njihjen dhe ekzekutimin e vendimeve në lëndët martesore dhe në lëndët e përgjegjësisë prindërore („Brussels IIa Regulation“).

Pastaj, në mënyrë që të lehtësohet arkëtimi ndërkombëtar i borxheve në lidhje me përkujdesjen, Këshilli e miratoi Urdhëresën nr. 4/2009 në të cilën në një instrument juridik i bashkoi të gjitha aktet e kompetencës gjyqësore, të drejtës meritore, njihjen dhe ekzekutimin e vendimeve, si dhe bashkëpunimin e organeve kompetente kombëtare.

Sa i përket procedurës ndërkufitare të falimentimit, me qëllim që ta përmirësojë dhe përshpejtojë procedurën e falimentimit, Këshilli miratoi Urdhëresë nr. 1346/2000. Për momentin kjo Urdhëresë rishikohet. Me Urdhëresën nr. 805 /2004 është inkorporuar Urdhri Evropian për ekzekutimin e kërkesave të pakontestueshme.

Qëllimi i Urdhëresës nr. 650/2012 së Parlamentit dhe Këshillit është shfuqizimi i të gjitha rekomandimeve me të cilat ballafaqohen qytetarët gjatë gëzimit të të drejtave të tyre që kanë të bëjnë me trashëgiminë ndërkombëtare. Sa i përket pjesës për përmirësimin e qasjes në kontestet ndërkombëtare, Këshilli e miratoi Direktivën nr. 2003/8/EC me të cilën përcaktohen rregullat e përbashkëta minimale për ndihmën e jurisprudencës. Qëllimi i kësaj Direktive është të garantohet një shkallë e caktuar e ndihmës juridike në kontestet ndërkufitare për çdo person i cili nuk posedon mjete të nevojshme.

Sa i përket lehtësimit të qasjes së shoqërive dhe qytetarëve evropian në drejtim të jurisprudencës si dhe ta bëjë më efikas, Bashkimi Evropian inkorporoi rregulla të përbashkëta të veprimit dhe përshpejtimit të zgjidhjes së kontesteve ndërkufitare në lidhje me kërkesa më pak të rëndësishme, si dhe kthimin ndërkufitar të kërkesave të pakontestueshme monetare për mbarë rajonin e Unionit. Bëhet fjalë për Urdhëresën (EC) nr. 861/2007 për inkorporimin e kontesteve evropiane me vlerë të vogël dhe për Urdhëresën (EC) nr. 1896/2006 për inkorporimin e urdhër-pagesës evropiane. Bëhet fjalë për procedura të cilat nuk janë të detyrueshme, sa u përket procedurave të parashikuara me legjislacionet kombëtare.

¹ Qëllimi i cili dëshirohet të arrihet me veprimin e BE në fushën e bashkëpunimit në lëndët civile, është si vijon:

· Të arrihet shkallë e lartë e sigurisë juridike të qytetarëve në marrëdhëniet ndërkufitare të rregulluara me ligjet civile

· Qytetarëve t'u garantohet qasje e thjeshtë dhe efikase deri te gjykatat të cilat veprojnë në lëndët civile për shkak të zgjidhjes së kontesteve ndërkufitare

· Të thjeshtëzohen instrumentet e bashkëpunimit ndërkufitar midis gjykatave kombëtare civile

· Të mbështetet edukimi i gjyqtarëve dhe nëpunësve gjyqësor

² (Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters ('Brussels I Regulation'))

Me Direktivën nr. 2008/52/EC përcaktohen rregulla të përbashkëta për aspekte të caktuara për ndërmjetësim në lëndët civile dhe tregtare, me qëllim të rritjes së sigurisë juridike, si dhe stimulimit të shfrytëzimit të ndërmjetësimit në zgjidhjen e kontesteve.

Jo më pak i rëndësishëm është instrumenti për bashkëpunim ndërkufitar midis institucioneve të jurisprudence në kontestet civile. Me Urdhëresën (EC) nr. 1393/2007 me qëllim që të thjeshtëzohet dhe shpejtohet dërgesa e dokumenteve gjyqësore dhe jogjyqësore në shtetet-anëtare dhe me këtë të arrihet efikasiteti dhe shpejtësia e procedurave gjyqësore. Këshilli e miratoi edhe Urdhëresën (EC) nr. 1206/2001 me qëllim që të thjeshtëzohet dhe përshpejtohet bashkëpunimi midis gjykatave të vendeve-anëtare për sigurimin e provave në lëndët civile dhe tregtare.

Me Vendimin e Këshillit nr. 2001/470/EC u vendos Rjeti Evropian i Jurisprudence në lëndët civile dhe tregtare. Vendimi nr. 2001/470/EC u ndryshua me Vendimin nr. 568/2009/EC me qëllim që të zgjerohet dhe përforcohet roli i Rjetit Evropian të Jurisprudence në kontestet civile dhe tregtare. Me këtë vendim Rjeti është i hapur edhe për përfaqësuesit e shoqatave, përfaqësuesit e profesionit juridik, veçanërisht për Dhomën e avokatëve, juristëve, noterëve dhe përmbaruesve.

Përveç kësaj, duhet të theksohet se ekziston edhe një instrument për thjeshtëzimin e bashkëpunimit në lëndët civile, dhe ky është zhvillimi i përdorimit të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit në administratën e jurisprudence. Bëhet fjalë për një projekt i cili ka filluar në vitin 2007 dhe është shndërruar në strategji evropiane në rajonin e e-jurisprudence. Instrumentet e e-jurisprudence janë: vendosja e portalit evropian të e-jurisprudence, ndërlidhja e ndërsjellë të evidencave penale në nivel evropian, përdorimi më i madh i video-konferencave gjatë procedurave gjyqësore, përkthimi automatik, formularët e rjetit dinamik, si dhe baza evropiane e përkthyesve dhe interpretuesve gjyqësor. Gjithashtu, edhe pasqyra vjetore e situatës në juridiksionin e jurisprudence së Bashkimit Evropian është një mekanizëm informativ i Komisionit për ndihmën e BE dhe shteteve-anëtare për arritjen e përbërjes më cilësore të jurisprudence përmes mundësisë të të dhënave objektive, të sakta dhe komparative për cilësinë dhe efikasitetin e sistemit të jurisprudence të të gjitha shteteve-anëtare.

Sa u përket procedurave të falimentimit, në Evropë aktualisht është në fuqi Rregullorja e Bashkimit Evropian për procedurat në rastet e insolvencës 1346/2000. Në të vërtetë bëhet fjalë për njërin nga rregulloret më të plota të së drejtës ndërkombëtare të insolvencës. Kjo Rregullore hyri në fuqi më 31 maj 2002 dhe pati influencë të madhe mbi kuadrin ligjor të falimentimit, si dhe mbi shtetet të cilat e fituan statutin e kandidatit për inkuadrim në BE. Sa u përket vendeve të Evropës Juglindore, një kontribut të madh për stimulimin e këtij bashkëpunimi pritet të ofroj formimi i Rjetit të Institucioneve për trajnimin e gjyqtarëve në Evropën Juglindore, i cili u formua në muajin prill të vitit 2016, ndërsa Këshilli Rajonal për Bashkëpunim e mori rolin kryesor në kuadër të Rjetit për Trajnimin e Gjyqtarëve dhe Qendra e Informacioneve për takime, punëtori dhe seminare rajonale për trajnimin e përfaqësuesve të institucioneve të jurisprudence.

3* Korniza ligjore e Republikës së Maqedonisë

Veprimi i gjykatave gjatë zbatimit të procedurave ndërkuftare për falimentim, transferim dhe bashkim, si dhe për çështje tjera të rëndësishme për zhvillimin ndërkuftar të biznesit është rregulluar me ligjet e Republikës së Maqedonisë. Ligjet bazikë të cilët e rregullojnë këtë materie janë: Ligji për shoqëri tregtare,³ Ligji për transferim e shoqëri tregtare,⁴ Ligji për falimentim, Ligji për përmbarim dhe aktet nënligjore të cilat burojnë nga të njëjtit.

Nga analiza e kornizës ligjore për falimentim në Republikën e Maqedonisë mund të konkludojmë se ekziston kornizë ligjore për falimentimin ndërkuftar, me ç'rast e njëjta është plotësisht e harmonizuar me Urdhëresën e Bashkimit Evropian.⁵

Në Ligjin për falimentim i cili në Republikën e Maqedonisë aktualisht është në fuqi është parashikuar kapitulli i veçantë me titull Falimentimi ndërkombëtar. Në këtë pjesë të Ligjit janë parashikuar rregullat nga e ashtuquajtura e Drejta ndërkombëtare⁶ e cila është njëra nga fushat më komplekse dhe më të vështira juridike që në vetvete përfshinë më shumë veprime të ndryshme procesuale, materiale dhe veprime juridike në kolizion.⁷

³Ligji për shoqëritë tregtare i rregullon çështjet e bashkimit, bashkëngjitjes dhe ndarjes së shoqërive. Ligji nuk bën dallime midis shoqërive me kapital vendor dhe të huaj. Nëse shoqëria funksionon në Republikën e Maqedonisë ajo duhet të themelohet konform Ligjit për shoqëri tregtare dhe ta respektojë legjislacionin e atij vendi. Këto dispozita janë emblematike dhe miqësore ndaj bizneseve të cilët funksionojnë në Republikën e Maqedonisë.

⁴Transferimi i shoqëri tregtare në Republikën e Maqedonisë rregullohet me Ligjin për transferimin e shoqëri tregtare ("Gazeta Zyrtare e RM numër 69/13, 188/13, 166/14, 154/15 dhe 23/16). Me këtë Ligj rregullohet mënyra, kushtet dhe procedurat e transferimit të shoqërive aksionare, të drejtat dhe detyrimet e pjesëmarrësve në procedurën e transferimit dhe mbikëqyrja mbi zbatimin e procedurës së transferimit të shoqërive aksionare. Dispozitat e Ligjit zbatohen ndaj letrave me vlerë të cilat listohen në bursën e autorizuar të letrave me vlerë të lëshuara nga shoqëritë aksionare me obligime të veçanta për raportime, konform Ligjit për letra me vlerë, ndërsa nuk zbatohen gjatë blerjes së aksioneve në pronësi të Republikës së Maqedonisë. Esenca e Ligjit është në dispozitës se asnjë person, i vetë ose bashkë me persona me të cilët vepron bashkërisht, nuk guxon të fitojë më shumë se 25% të letrave me vlerë me të drejtë vote të lëshuara nga një shoqëri e caktuar aksionare pa dhënë ofertë paraprake për transferim. Ofertuesi në ofertë obligohet se do t'i blejë të gjitha aksionet e shoqërisë brenda një periudhe të caktuar dhe sipas çmimit të caktuar i cili nuk guxon të jetë më i ulët nga çmimi më i lartë sipas të cilit transferuesi tanimë ka blerë aksione në 12 muajt e fundit para njoftimit për qëllimin e transferimit, ose më të ulët nga çmimi mesatar i arritur në një bursë të autorizuar, ose në lartësinë e vlerës së çmuar të letrave me vlerë të përcaktuara nga ana e vlerësuesit të autorizuar. Synimi i ligjit është të mbrohen aksionarët jodominant dhe ata mund t'i shesin aksionet e tyre në shoqërinë e cila transferohet, me çmim identik të atij sipas të cilit është transferuar pjesa shumica e aksioneve ndonjë shoqërie. Përveç kësaj, qëllimi i këtij ligji është të përcaktohet procedura konform të cilës do të zbatohet transferimi dhe sipas së cilës të gjitha palët e interesuara do të informohen dhe do të mund ta japin mendimin e tyre në lidhje me transferimin. Sa i përket qëllimit të tij për transferim Transferuesi e njofton Komisionin e Letrave me Vlerë, organin administrues të shoqërisë, Bursën e autorizuar dhe Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrencës, ndërsa qëllimin e publikon menjëherë pas njoftimit, përkatësisht pas dhënies së pëlqimit nga Komisioni i Letrave me Vlerë. Njoftohen edhe të punësuarit. Në ofertën përcaktohet edhe numri i aksioneve të cilat janë të nevojshme të blihen në mënyrë që të llogaritet se oferta për transferim është e suksesshme. Në afat prej 10 ditëve nga publikimi i ofertës për transferim, organi i administrimit të shoqërisë duhet të ofroj mendim në lidhje me ofertën për transferim. Në këtë mendim mund të përfshihen edhe qëndrimet e të punësuarve, nëse ekzistojnë të këllillë. Afati i vlefshmërisë së ofertës së transferimit është 60 ditë nga publikimi. Brenda këtyre 60 ditëve ka mundësi të ketë oferta konkurrencte nga më shumë ofertues. Suksesi ose mospuksesi i ofertë përcaktohet pas skadimit të afatit të vlefshmërisë së ofertës. Ligji e përcakton mënyrën dhe procedurën e kalimit të aksioneve të shitura tek Transferuesi. Komisioni i Letrave me Vlerë e kontrollon rrjedhën dhe zbatimin e procedurës së transferimit. Ligji nuk ka dispozita të veçanta për transferimin ndërkuftar, megjithatë, duke e pasur parasysh faktin se ofertues mund të jetë çdo person fizik ose juridik, vendor ose i huaj, të gjithë ata janë të barazuar me dispozitat e këtij ligji që të marrin pjesë të barabartë në procesin e transferimit të shoqërive.

⁵Për dallim nga legjislacioni paraprak, me Ligjin për falimentim nga viti 2006 i miratuar në Republikën e Maqedonisë, falimentimi ndërkombëtar ligjvënës i ka përkushtuar vëmendje më të madhe dhe janë përcaktuar më shumë dispozita me të cilat në mënyrë të detajuar trajtohet kjo procedurë në krahasim me legjislacionin e deriatëherëshëm, ndërkra q nën ndikimin e legjislacionit të Bashkimit Evropian, si dhe të UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law), model i ligjit për insolvencën ndërkuftare. Së këtejmi, qëllimi i këtij modeli të ligjit i cili i lë hapësirë shtetit tërësisht ta transponojnë ose të ndryshojnë ndonjë dispozitë nuk është ta harmonizojë të drejtën e falimentimit të shteteve. Qëllimi është shumë më i kufizuar dhe më i fokusuar, para së gjithash në drejtim të stimulimit të bashkëpunimit midis gjykatave dhe organeve të tjera të shteteve në rastin e falimentimit ndërkuftar, realizimi i sigurisë më të madhe juridike për tregti dhe investime, administrimi i ndershëm dhe efikas në rastin e falimentimit ndërkuftar, si dhe mbrojtja e interesave të të gjithë kreditorëve dhe personave të tjerë të interesuar, duke e përfshirë edhe debitorin, mbrojtjen dhe maksimizimin e vlerës së pronës së debitorit, si dhe lehtësimi dhe shpëtimi i shoqërive problematike financiare me mbrojtjen e investimeve dhe vendeve të punës.

⁶Në ndërtimin dhe zhvillimin e të drejtës ndërkombëtare insolvente punuan më shumë institucione në mesin e të cilëve edhe Këshilli i Evropës në kuadër të të cilëve u miratua Konventa Evropiane për Aspektet e Caktuara Ndërkombëtare të Falimentimit nga data 09.06.1990. Këtë Konventë e nënshkroi Belgjika, Gjermania, Franca, Greqia, Italia, Luksemburgu dhe Qipro. Kjo Konventë u ratifikua vetëm nga Qipro dhe nuk ka hyrë në fuqi. Në vitin 1995, pesëmbëdhjetë vende-anëtare të BE e nënshkruan tekstin e Konventës Evropiane për Procedura Insolvente e cila asnjëherë nuk hyri në fuqi. Pastaj, Fondi Ndërkombëtar Monetar edhe atë Njësisë e tij juridike në vitin 1999 hartoi një dokument të quajtur Orderly and Effective Insolvency Procedures. Banka Botërore në vitin 2001 e hartoi Principles and Guidelines for Effective Insolvency and Creditor Right Systems i cili u dedikua vendeve në zhvillim si ndihmë gjatë përpillimit të legjislacionit të tyre të falimentimit dhe sistemit bankar. Në vitin 2005 u hartua drafti i reviduar. Në vitin 1988 seksioni për të drejtën ekonomike pranë Shoqatës Ndërkombëtare të Avokatëve International Bar Association hartoi Model International Insolvency Cooperation Act (MIICA) shoqata e njëjtë e hartoi edhe Cross-Border Insolvency Concordat. American Law Institute në vitin 2000 e hartoi dokumentin Principles of Cooperation in Transnational Insolvency Cases Among the Members of the North American Free Trade Agreement. Ky dokument përmban rekomandime të cilat nuk janë detyrime për një bashkëpunim më të afërt të shteteve të NAFTA të cilat e përfaqësojnë SHBA, Kanadanë dhe Meksikonë në fushën e të drejtës ndërkombëtare të falimentimit.

Karakteristikë e të drejtës sonë insolvente është rregullimi i çështjes së njohjes së vendimit të huaj gjyqësor.⁸ Në Ligjin për falimentim, dispozita e cila e rregullon njohjen e vendimit gjyqësor të huaj e vë në dukje zbatimin e rregullave të përgjithshme të së drejtës në Republikën e Maqedonisë të cilat kanë të bëjnë me njohjen e vendimeve të huaja gjyqësore. Kjo çështje është rregulluar me Ligjin për të drejtën ndërkombëtare private.⁹ Vendimi i huaj gjyqësor barazohet me vendimin e gjykatës së Republikës së Maqedonisë dhe prodhon veprim juridik në Republikën e Maqedonisë vetëm nëse e aprovon gjykata e Republikës së Maqedonisë.¹⁰

Gjyqtari i falimentimit është ai i cili duhet të vendos për aprovimin e vendimit të huaj gjyqësor, si dhe për hapjen e procedurës së falimentimit, ndërsa gjykatat kompetente të cilat duhet të vendosin për propozimin e paraqitur për njohjen e vendimit të huaj gjyqësor në bazë të të cilit ndaj debitorit të falimentimit jashtë vendit është hapur procedurë falimentimi, janë gjykatat me kompetencë të zgjeruar. Propozim për njohjen e vendimit të gjykatës së huaj, përkatësisht vendim nga një organ tjetër kompetent për hapjen e procedurës së falimentimit mund të paraqesë drejtori i huaj i falimentimit dhe kreditorët e debitorit të falimentimit.¹¹ Nëse njihet aktvendimi për hapjen e procedurës së falimentimit atëherë konsiderohet se është hapur procedurë falimentimi mbi pronën e debitorit të falimentimit në Republikën e Maqedonisë.

Sa i përket ekzekutimit të aktgjykimeve të huaja në Republikën e Maqedonisë në kontestet civile dhe kontestet tregtare, fillimisht nevojitet ato ta kalojnë fazën e njohjes sipas kushteve të përcaktuara në Ligjin

⁷Përndryshe, historiku i procedurës së falimentimit me elementë të huaj fillon me atë që një numër i caktuar i shteteve e kanë pranuar parim in territorialitetit. Sipas këtij parimi procedurës së falimentimit të hapur në një shtet tjetër nuk duhet t'i njihen pasojat juridike në shtete të tjera. Ky parim me vite të tëra ka funksionuar në skenën juridike, kështu që shumë shtete në legjislacionin e tyre të falimentimit fare nuk i kanë trajtuar dispozitat e falimentimit ndërkombëtar. Përveç tjerash duhet të theksohet se baza e nënkuptimit të së drejtës së këllillë të parimit të territorialitetit është në atë që vendimi për hapjen e procedurës së falimentimit paraqet akt të sovranitetit të shtetit i cili e ka hapur procedurën e falimentimit dhe së këtejmi, pasojat juridike të atij vendimi nuk mund të vlejnjë jashtë kufijve të atij shteti. Mes tjerash, parimi i territorialitetit në vetvete e ndërthen edhe një dimension tjetër, i cili korrespondon me mbrojtjen e kreditorëve vendor nga mangësitë, përkatësisht të metat e procedurës së falimentimit e cila është hapur në një shtet të huaj. Deri në njohjen e vendimit të huaj për hapjen e procedurës së falimentimit mund të vinte vetëm në kuadër të marrëveshjeve bilaterale dhe multilaterale ndërkombëtare vetëm nëse është garantuar njohja e ndërsjellë e procedurave të falimentimit midis shteteve anëtare të asaj marrëveshje.

⁸Në të drejtën ndërkombëtare insolvente ekzistojnë dy sisteme të njohjes së vendimeve të huaja për hapjen e procedurës së falimentimit. Njëri sistem parashikon njohje automatike (ex lege) të vendimit të huaj për hapjen e procedurës së falimentimit. Ky sistem i njohjes është parashikuar me Rregulloren e Bashkimit Evropian. Sistemi i dytë i njohjes së vendimit të huaj për hapjen e procedurës së falimentimit është përbushja e supozimeve të përcaktuara me ligj në mënyrë që të njihet vendimi i huaj për hapjen e procedurës së falimentimit, ndërsa të cilat shqyrtohen në procedurë të veçantë formale. Për këtë sistem është përcaktuar edhe e drejta maqedonase.

⁹Me vendim të huaj gjyqësor konsiderohet vendimi i gjykatës së një shteti të huaj. Përndryshe, objekt i njohjes mund të jetë jo vetëm vendimi për hapjen e procedurës së falimentimit i miratuar nga një gjykatë e huaj por edhe vendimet të cilat janë miratuar në kuadër të procedurës së hapur të falimentimit, me qëllim që procedura e falimentimit të zbatohet dhe përfundohet. Një vendim i këllillë mund të jetë edhe vendimi i miratuar nga ana e gjykatës së huaj për shkarkimin e drejtorit të huaj të falimentimit, vendimi për themelimin dhe emërimin e anëtarëve të bordit të kreditorëve, vendimi për miratimin e planit të propozuar për riorganizim dhe ngjashëm. Gjithashtu, objekt i njohjes mund të jenë edhe vendimet e miratuara jashtë procedurës së falimentimit, të cilat janë në korrelacion të ngushtë me procedurën e hapur të falimentimit dhe kanë të bëjnë me masën e falimentimit dhe përbushjen e kërkesave të kreditorëve. Kështu që objekt i njohjes mund të jenë vendimet e miratuara nga ana e gjykatës kontestimore me të cilin përcaktohet kërkesa e caktuar e kreditorit, vendimi i gjykatës në lidhje me padinë e paraqitur për përgjeshtrimin e veprimeve juridike të debitorit të falimentimit si dhe vendimi i gjykatës kontestimore që ka të bëjë me ndonjë marrëveshje të lidhur para hapjes së procedurës së falimentimit.

Krahas vendimeve të cilat janë miratuar gjatë procedurës së hapur të falimentimit, objekt i përgjeshtrimit mund të jenë edhe vendimet e miratuara në procedurën paraprake në të cilat bëjnë pjesë vendimi për përcaktimin e masave të sigurimit.

¹⁰Procedura e njohjes së vendimit të huaj gjyqësor fillon me paraqitjen e propozimit. Gjykata me kompetencë territoriale e cila duhet të vendos për propozimin sa i përket njohjes së vendimit të huaj gjyqësor është gjykata në territorin e të cilës gjendet filiali i debitorit të falimentimit në Republikën e Maqedonisë. Në rast se debitorit i falimentimit nuk ka themeluar filial, kompetencë territoriale do të ketë gjykata në rajonin e të cilës gjendet prona ose një pjesë e pronës në pronësi të debitorit të falimentimit mbi të cilën kërkohet të hapet procedura e falimentimit.

Nëse debitorit i falimentimit ka më shumë filiale në territorin e gjykatave të ndryshme ose prona gjendet në territorin e më shumë gjykatave, kompetencë territoriale do të ketë gjykata të cilës fillimisht i është paraqitur propozimi për njohjen e vendimit të huaj për hapjen e procedurës së falimentimit. Rregulli i tretë që ka të bëjë me përcaktimin e kompetencës territoriale të gjykatës e cila duhet të vendos për propozimin e paraqitur për njohjen e vendimit të huaj ka të bëjë me rastin kur prona përbëhet nga kërkesa. Në këtë rast gjykatë me kompetencë territoriale që të vendos sipas propozimit për njohjen e vendimit të huaj për hapjen e procedurës së falimentimit është gjykata në territorin e të cilës debitorët e falimentimit kanë seli të tyre, përkatësisht vendqëndrim.

Së këtejmi, vendimi gjyqësor i huaj nuk do të njihet nëse: vendimi i huaj gjyqësor nuk do të bashkëngjitet në original ose e kopje e vërtetuar bashkë me vërtetimin nga gjykata kompetente e huaj, përkatësisht nga një organ tjetër për plotfuqishmërinë e vendimit sipas së drejtës së shtetit në të cilin është miratuar; nëse nuk paraqitet përkrthim i vërtetuar të vendimit të huaj gjyqësor në gjuhën e cila është në përdorim zyrtar në atë gjykatë, nëse origjinali i vendimit të huaj gjyqësor ose kopja e tij e vërtetuar nuk janë përpiluar në gjuhën e cila është në përdorim zyrtar në atë gjykatë të e cila hapet procedura për njohjen e atij vendimi; nuk do të paraqitet edhe vërtetim për ekzekutim e vendimit sipas së drejtës së shtetit në të cilin është miratuar, nëse me kërkesën për njohjen e vendimit të huaj gjyqësor kërkohet edhe njohja e aspektit ekzekutiv të tij, paraqitësi i kërkesës për njohjen e atij vendimi të huaj gjyqësor; nëse njëra nga palët dëshmon se për shkak të parregullshmërive të procedurës, nuk mund t'i shfaq instrumentet e veta të mbrojtjes; nëse njëra nga palët dëshmon se thirrja, padia ose aktvendimi me të cilin është hapur procedura nuk janë paraqitur në mënyrë të parashikuar me të drejtën e shtetit në të cilin është miratuar vendimi, përkatësisht fare nuk ka pasur përpjekje për dërgesën e këllillë, përveç nëse në ndonjë mënyrë është përfshirë në diskutimin për çështjen kryesore në procedurën e shkallës së parë; nëse në çështjen në fjalë ekziston kompetencë e jashtëzakonshme e gjykatës ose të organit tjetër në Republikën e Maqedonisë; nëse për çështjen e njëjtë gjykata ose ndonjë organ tjetër i Republikës së Maqedonisë ka miratuar vendim të plotfuqishëm ose nëse në Republikën e Maqedonisë është njohur ndonjë vendim tjetër i huaj gjyqësor që është miratuar në lidhje me çështjen e njëjtë; nëse veprimi i njohjes së tij është në kundërshtim me rendin publik të Republikës së Maqedonisë/Republic of Macedonia made a final decision or if in the Republic of Macedonia another foreign court decision concerning the same matter is recognized; if the action for its recognition is contrary to the public order of the Republic of Macedonia

për të drejtën ndërkombëtare private ose në përputhje me marrëveshjet për ndihmë juridike me shtetet me të cilat janë lidhur marrëveshjet në fjalë. Pas përfundimit të kësaj procedure gjyqësore të njëjtat mund të jenë objekt i ekzekutimit konform Ligjit për përmbarrim. Përndryshe, në këtë Ligj nuk janë përfshirë dispozita për ekzekutim ndërkufitar.

---

¹¹Në mënyrë që gjykata kompetente të veprojë sipas propozimit të paraqitur për njohjen e vendimit të huaj gjyqësor si ndaj një propozimi të rregullt bashkë me atë duhet të paraqiten edhe provat si vijojnë: vendimi i huaj gjyqësor në origjinal ose kopje e vërtetuar e vendimit me përkthimin në gjuhën maqedonase i vërtetuar nga përkthyesi i autorizuar; vërtetim nga gjykata e huaj kompetente përkatësisht e organit për aspektin e ekzekutimit të vendimit; regjistrim të pronës së njohur të debitorit të falimentimit në Republikën e Maqedonisë dhe regjistrim të kreditorëve të tij me prova përkatëse. Supozime të cilat në mënyrë kumulative duhet të plotësohen për njohjen e vendimit të huaj për hapjen e procedurës së falimentimit janë: vendimi të jetë miratuar nga gjykata, përkatësisht organi, i cili sipas të drejtës së Republikës së Maqedonisë është kompetent për zgjidhjen e lëndëve me elemente ndërkombëtare; Me fjalë të tjera, nuk do të njihet vendimi i gjykatës së huaj në rast se ekziston kompetencë e jashtëzakonshme e gjykatës në Republikën e Maqedonisë. Vendimi të jetë i ekzekutueshëm sipas të drejtës së shtetit në të cilin është miratuar, madje edhe nëse nuk është i plotfuqishëm; njohja e vendimit të mos jetë në kundërshtim me rendin publik të Republikës së Maqedonisë; të ekzistoj ndërvarësi, përkatësisht reciprocitet.

4* Pasqyrë e gjendjeve të përfshira me prioritetin e dytë të Strategjisë për EJL 2020 në dimensionin Drejtësi Bashkëpunimi gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet, zbatimin e ekzekutimit ndërkufitar dhe procedurën ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit

Në Republikën e Maqedonisë si palë drejtpërdrejtë të interesuara në prioritetin “Përmirësimi i bashkëpunimit gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet, zbatimin e procedurave ndërkufitare dhe procedurës ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit” janë identifikuar: gjykatat themelore dhe të apelit, Regjistri Qendror i RM, Ministria e Drejtësisë dhe Ministria e Punëve të Jashtme, Komisioni i Letrave me Vlerë, Banka Popullore e RM, Dhoma e Avokatisë, si dhe dhomat e përmbauesve, noterëve, drejtorëve të falimentimit dhe dhomat ekonomike në Republikën e Maqedonisë.

Nga ana tjetër, për fat të keq, nuk ekzistojnë organizata qytetare të cilat në mënyrë të strukturuar e monitorojnë zbatimin në këtë fushë. Nuk konstatuam se ekziston qasje e strukturuar për monitorimin e indikatorit kryesor të cilin e vendos Strategjia e EJL 2020, ndërsa kjo ka të bëjë me rritjen e indikatorit të efektivitetit të Qeverisë, i cili rezulton nga Indekset e qeverisjes së Bankës Botërore (World Bank Governance Index). Sipas këtij indeksi, indeksi i qeverisjes së Republikës së Maqedonisë, si dhe i të gjitha vendeve të EJL, shënon rritje të butë thuaja se për çdo vit nga viti 2010 e këndej, megjithatë ky progres është mjaft i ngadalshëm dhe nuk ofron shumë optimizëm se do të arrihet qëllimi i dëshiruar prej 2,9 deri në vitin 2020.¹²

Aspekte të caktuara të kësaj fushe monitorohen në mënyrë sporadike, në mënyrë josistematike, vetëm nëse mbivendosen interesat e disa nga organizatat qytetare ose politike me ndonjë aktivitet të ndërlidhur me falimentimet ndërkombëtare, me transferimet dhe bashkimet ndërkombëtare. Së këtejmi, në Republikën e Maqedonisë, për shembull, janë vërejtur aktivitete të Organizatës së Konsumatorëve të Maqedonisë por edhe të Organizatës Politike “Levica”. Ata i monitorojnë dukuritë e aktiviteteve të këtyre ngjarjeve afariste ndërkombëtare dhe nëse paraqitet diçka që i prek interesat, synimet, parimet dhe qëndrimet për shkak të të cilave ata janë formuar, atëherë ata ndërmarrin aktivitete. Fitohet përshtypje se mbrojtja e interesave dhe të drejtave, gjatë zbatimit të aktiviteteve afariste dhe investuese, nuk realizohet në mënyrë përkatëse. Nga aspekti formal – juridik, zbatimi ndërkombëtar i falimentimeve, transferimeve dhe bashkimeve rregullohet me ligje përkatëse në Republikën e Maqedonisë, të cilët në nivel të konsiderueshëm janë harmonizuar me legjislacionin evropian. Por, në lidhje me atë se sa dhe si zbatohen ato nuk kemi analiza profesionale, kështu që njohuritë për të njëjtat bazohen mbi raste të veçanta të cilat u aktualizuan në publik.

Sa i përket bashkëpunimit gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet për zbatimin e ekzekutimit ndërkufitar, zbatimin e procedurës së falimentimit me element të huaj dhe transferimet e

¹²Fluktacioni i indikatorit për Efektivitetin e qeverisë sipas World Bank Governance Index në shkallën prej 0-5

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Shqipëria	2.23	2.30	2.33	2.18	2.43	2.53
BeH	1.77	1.74	2.05	2.07	2.03	1.96
Kroacia	3.13	3.06	3.21	3.20	3.19	3.01
Kosova	1.89	2.00	2.12	2.10	2.18	2.08
MAQEDONIA	2.41	2.39	2.44	2.45	2.65	2.63
Mali i Zi	2.59	2.60	2.64	2.67	2.78	2.66
Serbia	2.45	2.40	2.39	2.41	2.59	2.61
MESATARJA E EJL	2.35	2.36	2.44	2.44	2.55	2.50

bashkimet të shoqërive tregtare është karakteristikë se bëhet fjalë për procedura të ndryshme të cilat gjykatat nuk i zbatojnë çdoherë.

Aktualisht, në Republikën e Maqedonisë nuk mund të sigurohet informacion zyrtar për zbatimin e ndonjë ekzekutimi ndërkufitar meqë bëhet fjalë për iniciimin dhe zbatimin e procedurës e cila bën pjesë në kuadër të së drejtës private. Aq më shumë që ekzekutimin e aktvendimeve të huaja gjyqësore e zbatojnë përmbaruesit të cilët janë persona që kryejnë autorizime publike të emëruar nga Ministria e Drejtësisë. Nëse ndonjë kreditor posedon vendim të një gjykate të huaj, ai mund të zbatohet në Republikën e Maqedonisë nëse vendimi i plotëson parakushtet për njohje të përcaktuara me ligj ose me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuar në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë. Sipas kësaj, burimi i vetëm i informacionit, në rast të ekzekutimit ndërkufitar në territorin e Republikës së Maqedonisë është Dhoma e Përmbaruesve e Republikës së Maqedonisë e cila do të duhej t'i ndjek rastet e këtilla, para së gjithash nga aspekti i efikasitetit të ekzekutimit dhe shpalljes publike të informacioneve. Nëse ndonjë subjekt juridik kërkon ekzekutimin e dokumentit ekzekutiv jashtë vendit, qasja deri te informacionet do të varet nga e drejta e shtetit në të cilin zbatohet ekzekutimi, ndërkaq si pasojë e sistemeve të ndryshme të ekzekutimit të cilat ekzistojnë në shtete të treta.¹³

Situata është pak më ndryshe me qasjen e lirë deri te informacionet dhe me bashkëpunimin gjyqësor për zbatimin e procedurës së falimentimit me elementë të huaj. Edhe në këtë rast, bëhet fjalë për zbatimin e procedurës në kuadër të të drejtës private, megjithatë procedura e falimentimit, veçanërisht procedurat sekondare, të cilat hapen në shtetet e huaja i zbaton gjykata në vendin ku gjendet prona dhe vendoset një lloj i caktuar i bashkëpunimit midis drejtorëve të falimentimit. Sipas rregullit, informacionet për këto konteste duhet të publikohen në ueb faqen e Regjistrat Qendror, gjykatës kompetente dhe në buletinin përkatës zyrtar të shtetit.

Republika e Maqedonisë ka nënshkruar disa marrëveshje me disa shtete, duke i ndjekur konventat evropiane nga fusha e ndihmës juridike ndërkombëtare kryesisht në materien penale, por edhe në lëndët civile, në mesin e të cilëve shumica janë vende të EJT: Shqipëria¹⁴ Bosnja e Hercegovina,¹⁵ Bullgaria,¹⁶ Mali i Zi,¹⁷ Kroacia,¹⁸ Kosova,¹⁹ Rumania,²⁰ Ukraina,²¹ Sllovenia,²² Serbia²³ dhe Turqia²⁴.

Republika e Maqedonisë është nënshkruese e shumë konventave ndërkombëtare dhe dokumenteve të tjerë për të drejtat e njeriut në lidhje me liritë dhe të drejtat, por edhe për një sërë çështje të karakterit penal dhe civil. Pritet të fillojnë negociatat për firmosjen e marrëveshjeve për ndihmë juridike të përbashkët me Republikën Çeke, Republikën e Sllovakisë dhe Federatën Ruse.

Në Progres Raportin për Republikën e Maqedonisë të vitit 2016, është konstatuar se ekziston marrëveshja për bashkëpunim me Eurojust, por se në praktikë bashkëpunimi është në nivel të ulët.

Janë të pamjaftueshme informacionet për bashkëpunimin gjyqësor në Maqedoni me gjykatat e tjera të rajonit. Sa i përket legjislacionit i njëjti, në masë të madhe, ofron bazë për një trajtim të ndershëm dhe të drejtë të të gjithë pjesëmarrësve gjatë transferimit, bashkimit të firmave por edhe gjatë falimentimit dhe likuidimit. Për fat të keq, nuk ka shumë raste prej të cilave mund të nxjerrim konkluzione për atë se si zbatohen ligjet.

¹³Rregullorja (KE) nr. 44/2011 nga data 22 dhjetor të vitit 2000 për kompetencën gjyqësore, njohjen dhe ekzekutimin e aktgjykimeve për çështje të të drejtës civile dhe ndërkombëtare ("Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian nr. L 12 od 16.1.2001

¹⁴Marrëveshje midis qeverisë maqedonase dhe qeverisë shqiptare për ndihmë juridike në lëndët civile dhe penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.16/98); ka hyrë në fuqi 02. 10. 1998; Marrëveshja midis qeverisë maqedonase dhe midis qeverisë shqiptare për ekstradim ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.16/98); ka hyrë në fuqi 02. 10. 1998; Marrëveshje midis qeverisë maqedonase dhe qeverisë shqiptare për ekzekutimin e ndërsjellë të vendimeve gjyqësore për lëndët penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 16/98); ka hyrë në fuqi 02. 10. 1998

Në kuadër të Projektit, janë vendosur indikatorë sipas të cilëve mund të monitorohet zhvillimi i kësaj fushe (Aneksi 1). Në mënyrë që të fitohen të dhëna për këta indikatorë, janë paraqitur kërkesa për qasje të lirë deri te informacionet me karakter publik pranë Ministrisë së Drejtësisë. Këto informacione akoma nuk janë publikuar.

---

¹⁵ Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Bosnjë e Hercegovinës për ndihmë juridike në lëndët civile dhe penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.10/06); ka hyrë në fuqi 06. 01. 2006; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Bosnjë e Hercegovinës për ekstradim ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.59/06); Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Bosnjë e Hercegovinës për ekzekutimin e ndërsjellë të vendimeve gjyqësore në materien penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.59/06)

¹⁶ Marrëveshje për ndihmë juridike në lëndët civile midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Bullgarisë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 13/02); ka hyrë në fuqi 07. 04. 2002

¹⁷ Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Serbisë dhe Malit të Zi për ndihmë juridike në lëndët civile dhe penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.77/04); Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Malit të Zi për ekstradim ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.40/2012); ka hyrë në fuqi 17.07.2012

¹⁸ Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Kroacisë për ekzekutimin e ndërsjellë të vendimeve gjyqësore në materien penale "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.17/95); ka hyrë në fuqi 26. 05. 1995; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Kroacisë për ndihmë juridike në lëndët civile dhe penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.19/95); ka hyrë në fuqi 26.05. 1995; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Kroacisë për ekstradim ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.57/2012); ka hyrë në fuqi 22.11.2012

¹⁹ Marrëveshje midis Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës për ndihmë të ndërsjellë juridike në lëndët penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.178/2011); ka hyrë në fuqi 24. 06. 2012; Marrëveshje midis Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës për ekstradim ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.178/2011); ka hyrë në fuqi 24. 06. 2012; Marrëveshje midis Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës për transferimin e personave të dënuar ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.178/2011) ka hyrë në fuqi 24. 06. 2012

²⁰ Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Rumanisë për ndihmë të ndërsjellë juridike në lëndët civile ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.41/04) ka hyrë në fuqi 10. 03. 2007

²¹ Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Ukrainës për ndihmë juridike në lëndët civile ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.48/00) ka hyrë në fuqi 20.06.2003

²² Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Sllovenisë në lëndët civile dhe penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.24/96); ka hyrë në fuqi 05. 09. 1997; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Sllovenisë për ekzekutimin e ndërsjellë të vendimeve gjyqësore në lëndët penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.24/96); ka hyrë në fuqi 05. 09. 1997; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Sllovenisë për ekstradim ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.24/96); ka hyrë në fuqi 05. 09. 1997

²³ Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Sllovenisë për ekzekutimin e ndërsjellë të vendimeve gjyqësore në lëndët penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.24/96); ka hyrë në fuqi 05. 09. 1997; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Serbisë për ndihmë juridike në lëndët civile dhe penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 15/13), ka hyrë në fuqi 05. 02. 2013; Marrëveshje midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Serbisë për ekzekutimin e ndërsjellë të vendimeve gjyqësore në lëndët penale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 24/13) ka hyrë në fuqi më datë 23.02.2013

²⁴ Marrëveshje për bashkëpunim juridik në lëndët civile dhe penale midis Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Turqisë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 23/97), ka hyrë në fuqi 28. 07. 2000

5* Ngjarjet më të rëndësishme në këtë fushë në disa muaj të kaluar

Në Republikën e Maqedonisë, kohëve të fundit, njihet vetëm një rast i procedurës së hapur të falimentimit mbi filialin e një kompanie të huaj të themeluar në Republikën e Maqedonisë, ndërsa bëhet fjalë për Kompaninë Alpine Bau GMBH nga Austria, e njohur në botë si korporatë ndërtimore e dyta për nga madhësia në Austri. Me fjalë të tjera, më datë 19.06.2013 gjykata kompetente në Austri, sipas propozimit të paraqitur nga organet e administrimit të kompanisë, hapi procedurë falimentimi. Si pasojë e procedurës së falimentimit të hapur në Austri, drejtori i falimentimit të Alpine Bau GMBH kërkoi të hapet procedurë falimentimi sipas legjislacionit në Republikën e Maqedonisë. Sipas propozimit të drejtorit të huaj të falimentimit, fillimisht është miratuar vendimi i huaj për hapjen e procedurës së falimentimit, ndërsa pastaj u hap procedura e falimentimit ndaj filialit të kompanisë Alpine GMBH në Republikën e Maqedonisë.²⁵

Duke filluar nga muaji qershor i vitit 2016 u aktualizua rasti i tentativës për transferimin e SHA Makpetroll nga ana e Balkan Petroleum Holding Limited – Kompani qipriote e cila përmes një konkursi në media e shpalli qëllimin për transferimin e Makpetrollit. Mediat, në mënyrë aktive, i ndiqnin ndodhitë në lidhje me këtë gjendje dhe raportuan se kompania është themeluar para jo më shumë se 12 ditë në Londër, me seli në Qipro. Mes tjerash, u raportua se ajo ka dy të punësuar dhe është themeluar me kapital themeltar prej 1.000 (një mijë) euro. Sa u përket aksioneve të Makpetrollit, të cilat në bursë shiten me çmim prej 17.000 denarë, kompania ofroi 25.908 denarë. Bordi drejtues i Makpetrollit e shqyrtoi shkresën e Balkan Petroleum Limited dhe vendosi se për të njëjtën nuk mund të veprohet. Qëndrim të ngjashëm kishte edhe Bursa Maqedonase, të cilët theksojnë se edhe tek ata është dërguar shkresë me përmbajtje të njëjtë. Shkresës së Balkan Petroleum nuk i është bashkëngjitur autorizimi përkatës në bazë të të cilit do të konstatohet legjitimiteti i personit të autorizuar që të paraqitet në emër të shoqërisë, dhe për këtë shkak Bursa Maqedonase nuk e shqyrtoi këtë lëndë. Përndryshe, vlera kontabël e një aksioni të SHA Makpetroll është 30.250 denarë. Sipas çmimit të ofruar prej 25.908 denarë, kjo do të thotë se “Balkan Petroleum” duhet të sigurojë garanci prej rreth 47 milionë euro.

Gjatë muajit shtator vazhdoi interesimi i publikut për transferimin e mundshëm të “Makpetroll” SHA Shkup nga ana nga “Balkan Petroleum Holding Limited”. Komisioni për letra me vlerë i Republikës së Maqedonisë në mbledhjen e 98 të mbajtur më datë 19 shtator të vitit 2016, miratoi Konkluzion për ndërprerjen e procedurës së ngritur sipas kërkesës për lëshimin e lejes për ofertën e transferimit të “Makpetroll” SHA Shkup të paraqitur nga “Balkan Petroleum Holding Limited”. Siç njoftoi Komisioni, procedura është ndërprerë për shkak të zgjidhjes së çështjes paraprake tek një organ tjetër kompetent shtetëror, dhe pas kësaj procedura do të vazhdoj.

Më datë 3 tetor të vitit 2016 partia politike “Levica” organizoi pres konferencë në lidhje me funksionimin e BEG, operatori për ngrohje termike në Republikën e Maqedonisë. “Levica” bën përpjekje që ta zbuloj strukturën pronësore të BEG si një faktor i cili në mënyrë plotësuese e rëndon faktin, sipas tyre, të abuzimit të padrejtë të një numri të madh të konsumatorëve të BEG.

Ky është edhe një shembull i monitorimit të sjelljes së një shoqërie e cila është formuar në Maqedoni si rezultat i transaksionit afarist ndërkufitar. Ashtu siç është konstatuar edhe deri më tani, monitorimi është në kontekst të mbrojtjes së interesave specifike të një grupi të caktuar të palëve të interesuara, në këtë rast të konsumatorëve të Shoqërisë.²⁶

²⁵ Si shkak për hapjen e procedurës së falimentimit theksohet ekspansioni i shpejtë në vendet e Ballkanit, Gjermani dhe Poloni. Në shtet kjo kompani, përmes filialeve ka pasur nja dhjetë projekte në vlerë prej mbi 30 milion euro.

Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë, më datë 24 dhe 25 nëntor të viti 2016, bashkë me Fondin e Hapur Rajonal për Evropën Juglindore – reforma juridike (GIZ) organizoi konferencë rajonale në temë: “Përforcimi i bashkëpunimit midis institucioneve të jurisprudencës nga vendet e Ballkanit Perëndimor”. Qëllimi i kësaj konference rajonale është t’i bashkojnë drejtorët e institucioneve për trajnimin e jurisprudencës nga Ballkani Perëndimor dhe përmes prezantimeve të të arriturave të shkëmbehen ide për përforcimin e mëtutjeshëm të bashkëpunimit ndërmjet këtyre institucioneve.

Më datë 15.11.2016, në kuadër të Projektit IPA 2010 për mbështetjen e mëtutjeshme të gjyqësorit të pavarur, të përgjegjshëm, profesional dhe efikas dhe avancimin e shërbimit të provës dhe të masave alternative, në Këshillin Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë u organizua prezantim dhe tryezë e rumbullakët me temën: “Si të shndërrohen të dhënat në njohuri të aplikueshme dhe efektive.”²⁷ U konstatua se për shkak të implementimit të suksesshëm të mënyrave të prezantuara të matjes së rezultateve në drejtim të monitorimit të performancave gjyqësore dhe përmirësimit të tyre nevojitet sistemi i AKMIS (sistem i automatizuar për trajtimin e lëndëve në gjykata) në Republikën e Maqedonisë të mbindërtohet me aplikacione përkatëse softuerike.

Në organizim të Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë “Pavell Shatev”, ndërsa në bashkëpunim me Fondin e Hapur Rajonal për Evropën Juglindore – reforma juridike (GIZ) Shkup, më datë 24 nëntor të vitit 2016 u organizua konferencë dyditore rajonale “Përforcimi i bashkëpunimit midis institucioneve të jurisprudencës nga vendet e Ballkanit Perëndimor”, me qëllim të shkëmbimit të përvojave dhe përmirësimit të efikasitetit dhe cilësisë së trajnimeve. Në këtë konferencë u mbajt edhe takimi i Këshillit Rajonal për Bashkëpunim. Në konferencë morën pjesë tetë drejtorë të akademive të jurisprudencës nga Evropa Juglindore dhe Turqia, përfaqësues nga Akademia për të Drejtën Evropiane (EPA) dhe nga Programi HELP pranë Këshillit të Evropës dhe Sekretari i Përgjithshëm i Rrjetit Evropian për Trajnime të Jurisprudencës (EJTH).

Kjo ishte konferenca e 18 rajonale e Akademisë, përndryshe deri më tani Akademia ka përfunduar 64 projekte me ambasada dhe organizata të huaja në të cilat kanë marrë pjesë mbi 660 ligjërues.

Më datë 28 nëntor të vitit 2016 u organizua debat për politikat publike të bashkëpunimit gjyqësor për qasjen e lirë deri te informacionet, ekzekutimin ndërkufitar dhe procedurat ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit. Konstatimi kryesor nga analizat, sa u përket gjendjeve të bashkëpunimit gjyqësor për qasjen e lirë deri te informacionet, ekzekutimin ndërkufitar dhe për procedurat ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit, është se ka pak informacione, të njëjtat nuk janë të strukturuar tek një bartës i informacioneve dhe nuk ka mënyrë të strukturuar të monitorimit të tyre. Këto raste, të cilat janë paraqitur në mënyrë incidentale dhe janë trajtuar në këtë Raport, vetëm konfirmojnë se shfaqja e tyre është ndjekur pa ndonjë interesim të madh dhe vetëm nga ndonjë aspekt specifik, dhe jo nga aspekti i asaj se këto raste janë shprehje të qeverisjes së mirë për rritje ose sigurojnë qeverisje të mirë për rritje.

Gjithashtu, u diskutua se bashkëpunimi ndërkombëtar më së miri realizohet kur aktivitetet përcaktohen me ligj dhe i njëjti parashikon mposhtjen e pengesave në mesin e të cilave edhe ato gjuhësore. U theksua rasti i Sllovenisë, ku lejohet përdorimi i gjuhës angleze në një pjesë bukur të madhe të komunikimit gjyqësor nëse ekziston nevoja. Bashkëpunimi në bazë ditore krijon situata për të cilat nuk mund të pritet çdoherë procedura e rregullt diplomatike dhe prandaj është mundësia e komunikimit në gjuhë të kuptueshme të përbashkët. Megjithatë, problemi është se shumë profesionistë në fushën e

²⁶ <http://www.brif.mk/parite-od-beg-odat-na-privatni-smetki-na-vmro-dpmne-vo-kipar-obvini-levitsa/>

²⁷ Prezantimi është mbajtur nga Adis Hoxhiq – ekspert i Projektit për përmirësimin e performancave gjyqësore në temat: grumbullimi burokratik i të dhënave, korniza normative, ndërtimi i kapaciteteve, monitorimi dhe evaluimi dhe përgjegjësia dhe veprimi. Është theksuar se çdo vend në fushën e gjyqësorit duhet të synojë ai të jetë objektiv, i pavarur, i paanshëm dhe kompetent dhe në mënyrë që të arrijë progres duhet t’i masë rezultatet, nga e cila do të rezultojë edhe nevoja që të ndërmerren masa përkatëse për arritjen e qëllimit. Në këtë drejtim janë prezantuar përvojat e shteteve evropiane Holandës dhe Austrisë. Në bazë të të dhënave të fituara nga Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë u hartua Raporti sipas indikatorëve “shkalla e zgjidhjes së lëndëve dhe kohëzgjatja e zgjidhjes së lëndëve” në vitin 2013, 2014 dhe 2015.

jurisprudencës nuk e flasin anglishten. I këtillë është rasti me shumicën e drejtorëve të falimentimit.

Metoda e dytë e bashkëpunimit e rregulluar mirë janë marrëveshjet e nënshkuara për bashkëpunim midis dy shteteve ose në nivel ndërkombëtar. Shkëmbimi i informacioneve mund të bëhet përmes shumicës së regjistrave evropian të cilët janë formuar me më shumë dedikime. Për shembull, të këtillë janë regjistrat për bashkëngjitje dhe bashkim si dhe për transferim.

Numri më i madh i ligjeve në Republikën e Maqedonisë, të cilët e rregullojnë materien e bashkëpunimit ndërkombëtar, në esencën e tyre janë të mirë. Më së shpeshti problemet kanë të bëjnë me implementimin. Falimentimi nxitë interesim më të madh. Shkalla e kompensimit të kërkesave të falimentimit është e ulët, rreth 47,5%, ndërsa në vendet e OECD kjo përqindje është rreth 75%. Së këtejmi, bëhet fjalë për kërkesa të siguruara, ndërsa mbulimi i kërkesave të pasiguruara është akoma më i ulët. Ka baza të të dhënave të mangëta nga procedurat e falimentimit, e që e pamundëson analizën e mirë dhe ndryshimin eventual të disa elementeve të sistemit, me të cilët mund të përmirësohet efektiviteti i procedurave të falimentimit.

Fitimi i informacioneve cilësore nevojitet për biznesin e rajonit, ndërsa dhomat mund të jenë qendra të një numri të madh të informacioneve të këtilla. Ato hartojnë edhe studime të ndryshme, analiza, aktivitete B2B dhe anëtarëve të tyre mund t'ju sigurojnë informacione për çështje ndërkufitare dhe për partnerë potencial. Gjithashtu, ato kanë mundësi që anëtarëve të dhomave të huaja t'u ndihmojnë gjatë paraqitjes në tregjet vendorë dhe ato një gjë të këtillë e bëjnë brenda mundësive të tyre.

Në Ministrinë e Drejtësisë zhvillohet një projekt i ri për ndihmë juridike ndërkombëtare, për sigurimin e informacioneve të mira të proceseve ndërkombëtare, siç janë: koha e zhvillimit, sa kohë kanë zgjatur proceset dhe disa specifika të tyre. Përgatitet edhe softueri i cili do ta lehtësoj evidentimin dhe monitorimin. Ai duhet të fillojë në muajin maj të vitit 2017.

Bashkëpunimi në proceset gjyqësore lehtësohet me bashkëpunimin përmes marrëveshjeve bilaterale dhe multilaterale. Me të njëjtat përcaktohet se si njihen vendimet e huaja gjyqësore në të drejtën vendore. Me fjalë të tjera, shumë probleme me të cilat ballafaqohen subjektet lokale ose subjektet e huaja kur duhet të ekzekutojnë një vendim të huaj në një vend të tretë. Komunikimi rrjedh përmes Ministrisë së Punëve të Jashtme, ndërsa në këtë drejtim ndihmë të madhe ofron Ministria e Drejtësisë.

Subjektet e ekzekutimit ndërkufitar, po ashtu, ishin objekt i diskutimit dhe interesimit. Një problem të veçantë gjatë ekzekutimit paraqet dërgesa e dokumenteve deri te qytetarët maqedonas të cilët kanë vendqëndrim jashtë vendit, për shkak të afateve të shkurtra të cilat janë përcaktuar në Ligjin për përmbarim. Në ato raste në të cilat ka marrëveshje ndërkombëtare bashkëpunimi mund të shkojë përmes gjykatave, ndërsa rezultatet janë shumë më të mira prej atyre vendeve në të cilat shfrytëzohen përfaqësitë konsullore. Ministria e Drejtësisë ofron ndihmë të shkëlqyeshme në rastet kur paraqiten probleme.

Bashkëpunimi bilateral dhe multilateral i shoqërive afariste, dhomave, organeve rregullatore (Komisioni për Letra me Vlerë përmes IOSCO) dhe asociacionet profesionale, (Dhoma e Përmbaruesve përmes Asociacionit Evropian dhe dhomave nga fqinjësia) Dhoma e Drejtorëve të Falimentimit përmes dhomave ndërkufitare po ashtu ndihmon për një shkëmbim më të thjeshtë të informacioneve dhe për realizimin më të lehtë të proceseve të bashkëngjitjes, bashkimit, transferimit, falimentimit dhe ekzekutimit.

Nga diskutimi rezultuan rekomandime të rëndësishme të cilat janë marrë parasysh gjatë formulimit të rekomandimeve të këtij dokumenti.

6) REKOMANDIME

Përmirësimi i bashkëpunimit gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet, zbatimin e ekzekutimit ndërkufitar dhe procedurën ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit ka nevojë nga shumica e institucioneve në Republikën e Maqedonisë të vazhdojnë me aktivitetet e tyre në këtë fushë ose të ndërmarrin aktivitete të reja:

- Negocime të mëtutjeshme dhe nënshkrimi i marrëveshjeve për bashkëpunimin gjyqësor, përkatësisht për ndihmën juridike ndërkombëtare si dhe të lidhen protokolle për bashkëpunim ndërkufitar midis institucioneve të instancave të njëjta;

- Të rishikohen procedurat që kanë të bëjnë me realizimin e ndihmës juridike ndërkombëtare, dhe në këtë drejtim të thjeshtëzohen instrumentet për bashkëpunim ndërkufitar; Njëherësh, të analizohet se a mundet gjuha angleze të përdoret gjatë ndihmës juridike ndërkombëtare;

- Të bëhet trajnim i rregullt i përfaqësuesve diplomatikë për një sërë çështje që kanë të bëjnë me ndihmën dhe bashkëpunimin juridik ndërkombëtar, si për shembull, dërgesa e dokumenteve, ndërsa në këtë drejtim të parashikohen protokolle në të cilët në mënyrë të saktë do të përpunohen veprimet e procedimit të institucioneve kompetente;

- Është i domosdoshëm aktiviteti më i madh i Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë në temat e bashkëpunimit në organet e jurisprudence për çështje civile dhe penale;

- Të inkorporohet trajnimi për kompjuter dhe gjuhë angleze si të detyrueshëm për gjyqtarët dhe nëpunësit gjyqësorë, si dhe kriteret për zgjedhjen e drejtorëve të falimentimit të jenë më të rrepta me insistimin e njohjes së kompjuterëve dhe gjuhës angleze;

- Nevojitet instalimi i softueri dhe bazës së të dhënave dhe i statistikës për monitorimin e rasteve të ndihmës juridike ndërkombëtare nga ana e Ministrisë së Drejtësisë dhe/ose të Ministrisë së Punëve të Jashtme;

- Të vendosen kontakte institucionale me institucionet kompetente të BE të cilat e mbajnë regjistrin e insolvencës, bashkimit dhe transferimit me qëllim të shkëmbimit të informacioneve;

- Të mundësohet akses më i madh i informacioneve për rastet e ekzekutimit, falimentimit, bashkëngjijtes, bashkimit dhe transferimit;

- Të stimulohet bashkëpunimi ndërkufitar midis dhomave, me qëllim të shkëmbimit të informacioneve;

- Të sigurohen informacione edhe për realizimin e indikatorëve kualitativ për matjen e progresit;

- T'i përkushtohet vëmendje sigurisë juridike, duke i pasur parasysht ndryshimet e shpeshta ligjore, përkatësisht të stimulohet monitorimi dhe analiza e zgjidhjeve ligjore, me qëllim të detektimit të problemeve esenciale dhe evitimin e mangësive;

Nga ana tjetër, nevojitet të sensibilizohet edhe opinioni publik në lidhje me rëndësinë e kësaj materie si dhe të stimulohen shoqatat qytetare, fillimisht asociacionet afariste ta ndjekin aktivitetin e bashkëpunimit të organeve të jurisprudence, veçanërisht në fushën e çështjeve ekonomike, siç janë ekzekutimet, bashkimet, falimentimet dhe transferimet ndërkufitare.

ANEKSI 1:

Indikatorë të përcaktuar për monitorimin e progresit në prioritetin: *Përmirësimi i bashkëpunimit gjyqësor lidhur me qasjen e lirë deri te informacionet, zbatimin e procedurave ndërkufitare dhe të procedurës ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit*

Indikator	Të dhëna	Metoda e grumbullimit të informacioneve	Rreziqet
Rritja e nivelit të indeksit të Efektivitetit të qeverisë deri në 2.9, në bazë të Indikatorëve të Bankës Botërore për qeverisje deri në vitin 2020.	Indikatorët e Bankës Botërore për qeverisje	Monitorimi i indikatorëve	Indeksi ndiqet një herë në vit
Numri i marrëveshjeve të lidhura bilaterale për bashkëpunim gjyqësor	Ministria e Drejtësisë	Pasqyra e informacioneve	Njoftimi i vonuar
Raste të veçanta të cilat japin indikacione për sjellje të mirë ose për sjellje jo aq të mirë të institucioneve gjatë procedurave të falimentimit, transferimit ose bashkimit ndërkombëtar	Portalet e informacioneve	Pasqyra e informacioneve	Burime jorelevante ose arbitrare
Qasja e informacioneve publike për çështjet nga kompetenca gjyqësore	Gjykatat dhe Ministria e Drejtësisë	Pasqyra e ueb faqeve, pyetësorëve të administratës gjyqësore	Mospasje qasje në informacionet relevante
Numri i personave të parashikuar dhe të punësuar në Sektorin e bashkëpunimit juridik ndërkombëtar në Ministrinë e Drejtësisë dhe kompetenca e tyre	Ministria e Drejtësisë	Pasqyra e dokumentacionit	
Numri dhe lloji i lëndëve në të cilat është kërkuar nga RM bashkëpunim ndërkombëtar gjyqësor dhe lloji i përgjigjes	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante

Indicator	Data	Data collection method	Risks
Kohëzgjatja mesatare e veprimit ndaj kërkesës nga organet e huaja	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante
Number and type of cases for which the Republic of Macedonia asked for international judicial cooperation and type of reply	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante
Kohëzgjatja mesatare e veprimit ndaj kërkesës nga RM	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante
Numri i ekzekutimeve ndërkufitare, me ç'rast është kërkuar nga RM bashkëpunim ndërkombëtar gjyqësor dhe nëse i njëjti është ofruar	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante
Numri i ekzekutimeve ndërkufitare, me ç'rast RM ka kërkuar bashkëpunim ndërkufitar gjyqësor dhe nëse i njëjti është ofruar	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante
Numri i procedurave ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit për të cilat nga RM është kërkuar bashkëpunim ndërkufitar gjyqësor dhe numri i lëndëve për të cilat është ofruar	Ministria e Drejtësisë, Regjistri Qendror, gjykatat	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante
Numri i procedurave ndërkufitare të falimentimit, transferimit dhe bashkimit për të cilat RM ka kërkuar bashkëpunim gjyqësor dhe numrin e lëndëve për të cilat është ofruar	Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Jashtme	Pasqyra e dokumentacionit	Publikimi i vonuar, mosekzistimi i të dhënave relevante

Instituti
për
politikë
evropiane.
Shkup

